

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. sausio 28 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — SESV 49 ir 56 straipsniai — Įsisteigimo laisvė — Laisvė teikti paslaugas — Azartiniai lošimai — Teisingumo Teismo sprendimas, kuriuo nacionalinės teisės aktas dėl koncesijų užsiimti lažybų įmokų rinkimo veikla pripažintas nesuderinamu su Sąjungos teise — Sistemos reorganizavimas paskelbiant naują viešojo pirkimo konkursą — Nuosavo materialiojo ir nematerialiojo turto, kuris sudaro lažybų įmokų rinkimo ir valdymo veiklos tinklą, perdavimas neatlygintinai naudoti — Apribojimas — Privalomieji bendrojo intereso pagrindai — Proporcingumas“

Byloje C-375/14

dėl 2014 m. liepos 9 d. *Tribunale di Frosinone* (Frozinonės teismas, Italija) sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. rugpjūčio 6 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

Rosanna Laezza

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro antrosios kolegijos pirmininkas M. Ilešič, einantis trečiosios kolegijos pirmininko pareigas, teisėjai A. Arabadžiev, C. Toader (pranešėjas), E. Jarašiūnas ir C. G. Fernlund,

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorė V. Giacobbo-Peyronnel, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. rugsėjo 17 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- R. Laezza, atstovaujamos advokatų D. Agnello, R. Jacchia, A. Terranova, F. Ferraro ir M. Mura,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocati dello Stato* P. Marrone ir S. Fiorentino,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos J. Van Holm, L. Van den Broeck ir M. Jacobs, padedamų advokatų P. Vlaemminck, B. Van Vooren ir R. Verbeke,
- Europos Komisijos, atstovaujamos E. Montaguti ir H. Tserepa-Lacombe,

susipažinęs su 2015 m. lapkričio 26 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: italų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 49 ir 56 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą prieš R. Laezza dėl Italijos teisės aktų, kuriais reglamentuojamas lažybų įmokų rinkimas, pažeidimo.

Teisinis pagrindas

- 3 2012 m. kovo 2 d. Dekreto įstatymo dėl skubių nuostatų dėl apmokestinimo supaprastinimo, kontrolės procedūrų veiksmingumo didinimo ir stiprinimo (*decreto-legge – Disposizioni urgenti in materia di semplificazioni tributarie, di efficientamento e potenziamento delle procedure di accertamento*, 2012 m. kovo 2 d. GURI Nr. 52), po pakeitimų pertvarkyto į 2012 m. balandžio 26 d. Įstatymą Nr. 44 (2012 m. balandžio 28 d. GURI Nr. 99 paprastasis priedas, toliau – 2012 m. Dekretas įstatymas), 10 straipsnio 9octies ir 9novies dalyse numatyta:

„9octies Vykdamas nuostatų, susijusių su viešaisiais lošimais, įskaitant totalizatorius, lažybas dėl žirgų lenktynių ir ne sporto renginių rezultatų, reformą, šios dalies nuostatų tikslas yra palengvinti šią reformą pirmiausia suvienodinant koncesijų, susijusių su nagrinėjamų statomų įmokų priėmimu, galiojimo trukmę laikantis reikalavimo, kad asmenų, kurie valstybės naudai renka per sporto varžybas, įskaitant žirgų lenktynes, ir ne sporto renginius atliekamų statymų įmokas, atrankos taisyklės turi atitikti 2012 m. vasario 16 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendime [*Costa ir Cifone* (C-72/10 ir C-77/10, EU:C:2012:80)] nustatytus principus. Todėl atsižvelgdama į tai, kad baigsis grupės koncesijų rinkti šiuos statymus galiojimo terminas, Valstybės monopolijų savarankiška administracija [(vėliau – Muitinės ir monopolijų tarnyba; *Agenzia delle dogane e dei Monopoli*, toliau – ADM)] nedelsdama, vėliausiai 2012 m. liepos 31 d., turi paskelbti asmenų, kurie renka tokius statymus, atrankos konkursą pagal bent jau šiuos kriterijus:

- a) galimybę dalyvauti asmenims, kurie jau vykdo veiklą, susijusią su rinkimu, vienoje iš Europos ekonominės erdvės valstybių, joje turint registruotą ar veiklos buveinę pagal galiojančią leidimą, išduotą remiantis tos valstybės teisės sistemoje galiojančiomis teisės nuostatomis, ir atitinka sąžiningumo, patikimumo ir ekonominio bei turtinio pajėgumo reikalavimus, nurodytus [ADM], atsižvelgiant į šioje srityje galiojančias nuostatas, numatytas 2010 m. gruodžio 13 d. Įstatyme Nr. 220 [dėl metinio ir daugiamečio valstybės biudžeto sudarymo nuostatų (2011 m. Stabilumo įstatymas) [(*legge n. 220 – Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge di stabilità 2011)*)] (2010 m. gruodžio 21 d. GURI Nr. 297 paprastasis priedas; toliau – 2011 m. Stabilumo įstatymas), iš dalies pakeistame 2011 m. liepos 15 d. Įstatymu Nr. 111 ir 2011 m. liepos 6 d. Dekretu įstatymu Nr. 98 su pakeitimais, pertvarkytame 2011 m. liepos 15 d. Įstatymu Nr. 111;
- b) suteikimą daugiausia 2 000 koncesijų, kurių galiojimo terminas baigsis 2016 m. birželio 30 d., rinkti per sporto varžybas, įskaitant žirgų lenktynes, ir ne sporto renginius atliekamų statymų įmokas per realiai įkurtą lažybų punktą, kurių pagrindinė veikla yra viešųjų lošimų produktų teikimas rinkai, tinklą, nenustatant reikalavimų dėl minimalaus atstumo tarp statymų įmokų priėmimo punktų ar dėl kitų jau veikiančių tokių pačių statymų įmokų surinkimo punktų;
- c) numatomą bazinę 11 000 EUR kainą kiekvienai agentūrai;
- d) sudaromos koncesijos sutarties turinio atitiktį visiems kitiems principams, nustatytiems minėtame 2012 m. vasario 16 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendime, ir taikytinoms galiojančioms nacionalinėms nuostatomis viešųjų lošimų srityje;

- e) galimybę valdyti agentūras, neatsižvelgiant į komuną ar provinciją, be kiekybinių teritorinių apribojimų ar palankesnių sąlygų koncesininkams, kurie jau turi leidimą rinkti tokias pačias statymų įmokas, ar be sąlygų, kurios bet kuriuo atveju galėtų būti joms palankios;
- f) užstato pateikimą pagal 2011 m. liepos 6 d. Dekreto įstatymo Nr. 98, su pakeitimais pertvarkyto 2011 m. liepos 15 d. Įstatymu Nr. 111, 24 straipsnio nuostatas.

9novies 9octies dalyje numatyti statymų rinkimo koncesininkai, kurių sutartys baigia galioti 2012 m. birželio 30 d., vykdo rinkimo veiklą iki koncesijos sutarčių sudarymo pagal minėtą dalį dienos.“

- 4 Pagal minėtas 2012 m. Dekreto įstatymo nuostatas koncesijos buvo suteikiamos 40 mėnesių, o iki to laiko suteiktos koncesijos galiojo 9–12 metų.
- 5 2011 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 77 dalyje nurodyta:

„Siekdama užtikrinti tinkamą viešųjų ir privačiųjų interesų pusiausvyrą organizuojant ir valdant viešuosius lošimus, atsižvelgdama į valstybės monopolį lošimų srityje <...> ir šiame sektoriuje konkurencingos atrankos srityje taikomus principus, įskaitant ir Europos Sąjungos principus, taip pat padėdama stiprinti didesnę kovos su neteisėtų lošimų plitimu Italijoje veiksmų rezultatyvumą ir veiksmingumą, vartotojų, visų pirma nepilnamečių, viešosios tvarkos apsaugos, kovos su nepilnamečių lošimais ir organizuotų nusikaltėlių įsitraukimo į lošimų sektorių pagrindus <...>, [ADM] nedelsdama imasi atnaujinti susitarimu grindžiamą sistemą, pagal kurią suteikiama galimybė gauti koncesijas organizuoti visus viešuosius lošimus ir rinkti jų įmokas, bet kuriuo atveju visus lošimus, kurie organizuojami naudojant realiai sukurtą tinklą, išskyrus organizuojamus per atstumą.“

- 6 Pagal 2011 m. Stabilumo įstatymo 1 straipsnio 78 dalies b punkto 26 papunktį koncesijos sutartyje privalo būti sąlyga, kad, „pasibaigus koncesijos galiojimui, valdymo infrastruktūros ir lažybų įmokų rinkimo tinklą numatoma neatlygintinai perduoti arba suteikti [ADM] tik išankstiniu šios administracijos prašymu, pateiktu bent prieš šešis mėnesius iki koncesijos galiojimo pabaigos, arba kartu su sprendimu atšaukti arba atimti koncesiją“.
- 7 Koncesijos sutarties projekte, pridėtame prie viešųjų pirkimų, organizuotų 2012 m. (toliau – koncesijos sutarties projektas), numatytos koncesijų atšaukimo ir atėmimo priežastys.
- 8 Pagal koncesijos sutarties projekto 23 straipsnio 2 dalies a, e ir k punktus atšaukimas arba atėmimas galimas visų pirma tuo atveju, kai kreipiamasi į teismą dėl pažeidimų, kurie, kaip nurodoma ADM sprendime, yra tokie, dėl kurių koncesininkas nelaikomas patikimu, profesionaliu ir turinčiu reikiamų elgsenos savybių, taip pat susijusios su viešųjų lošimų organizavimo, vykdymo ir įmokų rinkimo atvejais taikant kitokią tvarką ir būdus, nei numatyti pagal galiojančius įstatymus, kitus teisės aktus ir sutarčių nuostatas, ir su atvejais, kai kompetentingos institucijos konstatuoja lažybų ir lošimų užkardymo srityje taikomų teisės aktų pažeidimą.
- 9 Koncesijos sutarties projekto 25 straipsnyje numatyta:

„1. Aiškiu ADM prašymu ir per jos nustatytą terminą koncesininkas, nutraukęs veiklą pasibaigus galutiniam koncesijos terminui arba dėl sprendimo dėl teisių atėmimo ar atšaukimo, turi neatlygintinai ADM arba kitam jos pagal viešojo pirkimo procedūrą atrinktam koncesininkui perduoti lošimų administravimo ir lažybų įmokų rinkimo tinklą sudarančių materialųjų ir nematerialųjų turtą, į kurį teisių ir pretenzijų neturi tretieji asmenys, pagal paskesniuose punktuose nurodytas sąlygas.

2. Perleidžiamas turtas nurodomas inventorizacijos akte ir vėlesniuose jo pakeitimuose pagal 5 straipsnio 1 dalies e punkto nuostatas.

3. Perleidimo, *inter partes*, ADM ir koncesininkui operacijos surašant atitinkamą protokolą turi būti pradėtos likus pusei metų iki sutarties pabaigos, užtikrinant, kad net tuo laikotarpiu nebus kliudoma sistemai veikti, o turtas turės būti perduotas ADM tokiomis sąlygomis, kurios leistų užtikrinti elektroninio tinklo veikimo tęstinumą. Galimos realaus įrangos, įrenginių ir visų kitų elektroninio ryšio tinklo komponentų perleidimo išlaidos tenka koncesininkui.

<...>“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 10 *Stanley International Betting Ltd*, Jungtinėje Karalystėje registruota bendrovė, ir jos dukterinė bendrovė Maltoje *Stanleybet Malta Ltd* vykdo veiklą Italijoje – renka lažybų įmokas per „duomenų perdavimo centrus“ (toliau – DPC). Ši veikla Italijoje per DPC savininkus buvo vykdoma apie penkiolika metų pagal įgaliojimo sutartis, neturint nei koncesijos, nei policijos leidimo.
- 11 2014 m. birželio 5 d. Frozinonės (Italija) muitinės ir finansų policija (*Guardia di Finanza*), atlikusi patikrą DPC, kuriam vadovavo R. Laezza ir kuris buvo sudaręs sutartį su *Stanleybet Malta Ltd*, patalpose ir nustačiusi, kad šis centras be leidimo vykdė lažybų įmokų rinkimo veiklą, areštavo tam tikrą IT įrangą, naudotą šioms įmokoms priimti ir perduoti.
- 12 2014 m. birželio 10 d. sprendimu *Tribunale di Cassino* (Kasino teismas) ikiteisminio tyrimo teisėjas patvirtino šį minėtos įrangos areštą.
- 13 R. Laezza kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą su ieškiniu dėl minėto sprendimo panaikinimo. Šiame ieškinyje ieškovė taip pat padarė nuorodą į ieškinį, pareiktą *Stanley* grupės bendrovių, kurioms priklauso DPC, kurių valdymą ji užtikrina, dėl organizuoto viešųjų pirkimų konkurso remiantis 2012 m. Dekreto įstatymo 10 straipsnio 9o cios ir 9novies dalimis dėl azartinių lošimų Italijoje koncesijos, nurodydama jos diskriminuojamąjį pobūdį.
- 14 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) jau pateikė du analogiškus prejudicinius klausimus Teisingumo Teismui, be kita ko, susijusius su sumažėjusia naujų koncesijų galiojimo trukme, palyginti su ankstesnėmis koncesijomis byloje, kurioje priimtas Sprendimas *Stanley International Betting ir Stanleybet Malta* (C-463/13, EU:C:2015:25), tačiau jis mano, kad Sąjungos teisėje nedraudžiama nacionalinės teisės nuostata, kurioje įtvirtinta ši trukmė.
- 15 Tačiau šis teismas primena, kad sutarties projekto 25 straipsnyje numatyta koncesininko pareiga nutraukus veiklą pasibaigus galutiniam koncesijos terminui arba dėl sprendimo dėl teisių atėmimo ar atšaukimo neatlygintinai perleisti nuosavą materialųjį ar nematerialųjį turtą, sudarantį įmokų rinkimo valdymo tinklą.
- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, nors tokia Italijos teisėje nauja nuostata gali būti pateisinama sankcijos logika, kai veiklos nutraukimą lemia sprendimas dėl koncesijos atėmimo ar atšaukimo, ji gali turėti visiškai priešingą poveikį tais atvejais, kai veikla nutraukiama vien dėl to, kad baigėsi koncesijos laikotarpis. Dar pridurtina, kad koncesininkas privalo atlyginti visas tokio nemokamo perdavimo išlaidas.
- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar toks nevienodas ankstesnių ir naujų koncesininkų vertinimas gali būti pateisinamas privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais.

- 18 Šiomis aplinkybėmis *Tribunale di Frosinone* (Frozinonės teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar SESV 49 ir paskesni straipsniai bei 56 ir paskesni straipsniai, atsižvelgiant į principus, įtvirtintus Sprendime *Costa ir Cifone* [(C-72/10 ir C-77/10, EU:C:2012:80)], turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatyta pareiga neatlygintinai perduoti nuosavą materialųjį ir nematerialųjį turtą, sudarantį lošimų įmokų valdymo ir rinkimo tinklą, nutraukus veiklą dėl to, kad baigėsi galutinis koncesijos terminas, arba dėl to, kad priimtas sprendimas atimti arba atšaukti teises?“

Dėl prejudicinio klausimo

- 19 Prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti ar SESV 49 ir 56 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia nacionalinę nuostatą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, kuria koncesininkas, nutraukiantis veiklą dėl koncesijos laikotarpio pabaigos ar dėl sprendimų atimti ar atšaukti teises, įpareigojamas neatlygintinai perleisti nuosavą materialųjį ir nematerialųjį turtą, sudarantį įmokų rinkimo ir valdymo tinklą.
- 20 Visų pirma reikia pažymėti, kaip iš esmės nurodo ir generalinis advokatas savo išvados 27 ir 28 punktuose, kad pagrindinė byla susijusi tik su sutarties projekto 25 straipsnio atitikimu Sąjungos teisei ir neturėtų būti analizuojama taip, kad ja ginčijama visa nauja koncesijų sistema, taikyta Italijoje 2012 m. azartinių lošimų sektoriuje.

Dėl SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių ribojimo

- 21 Visų pirma reikia priminti, kad įsisteigimo laisvės ir (arba) laisvės teikti paslaugas apribojimu laikomos visos priemonės, kurios draudžia, daro ne tokį patrauklų SESV 49 ir 56 straipsniuose nustatytų laisvių įgyvendinimą arba trukdo jas įgyvendinti (Sprendimo *Stanley International Betting ir Stanleybet Malta*, C-463/13, EU:C:2015:25, 45 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 22 Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad valstybės narės teisės aktas, pagal kurį ūkinės veiklos vykdymas priklauso nuo koncesijos gavimo ir kuriame numatyti įvairūs koncesijos panaikinimo atvejai, yra SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių kliūtis (Sprendimo *Stanley International Betting ir Stanleybet Malta*, C-463/13, EU:C:2015:25, 46 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 23 Šiuo atveju, kaip nurodė ir generalinis advokatas savo išvados 62 ir 63 punktuose, nacionalinės teisės nuostata, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuria koncesininkas įpareigojimas neatlygintinai perduoti naudoti įmokoms rinkti naudojamą įrangą veiklos nutraukimo atveju, įskaitant atvejį, kai koncesija tiesiog baigia galioti, gali padaryti šios veiklos vykdymą ne tokį patrauklų. Iš tiesų, rizika, kad įmonė be finansinio atlygio turės perduoti naudotis jai priklausantį turtą, gali sutrukdyti jai gauti pelno iš investicijų.
- 24 Todėl reikia konstatuoti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinės teisės nuostata yra SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių ribojimas.

Dėl SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių ribojimo tariamai diskriminuojamojo pobūdžio

- 25 Antra, reikia patikslinti, kad, nors Teisingumo Teismas jau nustatė tam tikrus privalomuosius bendrojo intereso pagrindus, kuriais galima remtis siekiant pateisinti SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių apribojimus, šiais tikslais negali būti pateisinami diskriminuojant taikomi apribojimai (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Blanco ir Fabretti*, C-344/13 ir C-367/13, EU:C:2014:2311, 37 punktą).

- 26 Iš tiesų, jei pagrindinėje byloje nagrinėjama ribojamoji nuostata būtų diskriminacinė, ji galėtų būti pateisinama tik viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir sveikatos pagrindais, numatytais SESV 51 ir 52 straipsniuose, tarp kurių nėra kovos su nusikalstamumu azartinių lošimų srityje ir teisėtos lažybų įmokų rinkimo veiklos tęstinumo, kaip nurodyta šiuo atveju (pagal analogiją žr. Sprendimo *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti*, C-451/03, EU:C:2006:208, 36 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 27 Šiuo klausimu R. Laezza tvirtina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nuostata yra diskriminacinė, nes ja nustatomas nevienodas ūkio subjektų, pasirašiusių koncesijos sutartį viešųjų pirkimų konkurse, organizuotame pagal 2012 m. Dekreto įstatymo 10 straipsnio 9oicties ir 9novies dalis, ir ūkio subjektų, pasirašiusių koncesijos sutartį po ankstesnių viešųjų pirkimų konkursų, vertinimas, nes pastarieji prieš taikant pareigą pasibaigus koncesijai neatlygintinai perleisti lažybų įmokų rinkimo veiklai naudojamą turtą galėjo pasinaudoti ilgesniu šio turto amortizacijos laikotarpiu.
- 28 Tačiau, kaip iš esmės nurodo generalinis advokatas savo išvados 66 ir 67 punktuose, atrodo, iš Teisingumo Teismui pateiktos informacijos matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nuostata taikoma be išimties visiems ūkio subjektams, dalyvavusiems viešųjų pirkimų konkurse, paskelbtame 2012 m. remiantis 2012 m. Dekreto įstatymo 10 straipsnio 9oicties ir 9novies dalimis, nepaisant jų įsisteigimo vietos.
- 29 Taigi aplinkybė, kad Italijos valdžios institucijos nusprendė tam tikru momentu pakeisti sąlygas, kuriomis visi patvirtinti ūkio subjektai vykdo savo lažybų įmokų rinkimo veiklą Italijos teritorijoje, atrodo, nėra reikšminga vertinant pagrindinėje byloje nagrinėjamos nuostatos diskriminuojamąjį pobūdį.
- 30 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atlikęs bendrą visų naujos viešųjų pirkimų procedūros aplinkybių analizę, turi įvertinti, ar minėta nuostata yra diskriminuojamojo pobūdžio.

Dėl SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių ribojimo pateisinimo

- 31 Trečia, reikia įvertinti, ar SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių apribojimas (tai pagrindinėje byloje nagrinėjama nuostata) gali būti leidžiamas remiantis SESV 51 ir 52 straipsniuose, taikomuose ir laisvės teikti paslaugas sričiai pagal SESV 62 straipsnį, aiškiai numatytomis leidžiančiomis nukrypti nuostatomis viešosios tvarkos, visuomenės saugumo ir jos sveikatos sumetimais arba, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuotų, kad ši nuostata taikoma be diskriminacijos, pateisinamas privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Digibet ir Albers*, C-156/13, EU:C:2014:1756, 22 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką), kaip antai vartotojų apsauga, sukčiavimo ir piliečių skatinimo pernelyg išlaidauti lošiant prevencija (Sprendimo *HIT ir HIT LARIX*, C-176/11, EU:C:2012:454, 21 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 32 Šiuo klausimu dėl Italijos teisės aktų azartinių lošimų srityje Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, kad iš šių teisės aktų kylančius pagrindinių laisvių apribojimus galima pateisinti vien tikslu kovoti su nusikalstamumu azartinių lošimų srityje (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Biasci ir kt.*, C-660/11 ir C-8/12, EU:C:2013:550, 23 punktą).
- 33 Nagrinėjamu atveju Italijos vyriausybė tvirtina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nuostata, atsižvelgiant į tikslą kovoti su nusikalstamumu lošimų srityje, pateisinama interesu užtikrinti teisėtos lažybų įmokų rinkimo veiklos tęstinumą siekiant užkirsti kelią lygiagrečios neteisėtos veiklos vykdymui.

- 34 Toks tikslas gali būti privalomasis bendrojo intereso pagrindas, galintis pateisinti tokį pagrindinių laisvių apribojimą, kaip nagrinėjamas pagrindinėje byloje.
- 35 Klausimo, kokių tikslų iš tiesų siekiama nacionalinės teisės aktais, nagrinėjimas priklauso prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo kompetencijai (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Pfleger ir kt.*, C-390/12, EU:C:2014:281, 47 punktą).

Dėl SESV 49 ir 56 straipsniuose garantuojamų laisvių apribojimo proporcingumo

- 36 Ketvirta, reikia išnagrinėti, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas apribojimas yra tinkamas nustatytam tikslui pasiekti ir neviršija to, kas būtina šiam tikslui pasiekti, atsižvelgiant į tai, kad ribojamasis nacionalinės teisės aktas atitinka šią sąlygą, tik jei juo iš tikrųjų nuosekliai ir sistemingai siekiama šio tikslo (šiuo klausimu žr. Sprendimo *HIT ir HIT LARIX*, C-176/11, EU:C:2012:454, 22 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 37 Šiuo klausimu reikia priminti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo pateiktus motyvus, turi patikrinti, ar atitinkamos valstybės narės nustatyti apribojimai atitinka iš Teisingumo Teismo praktikos kylančias proporcingumo sąlygas (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Digibet ir Albers*, C-156/13, EU:C:2014:1756, 40 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 38 Dėl klausimo, ar pagrindinėje byloje nagrinėjamas apribojimas yra tinkamas užtikrinti nustatyto tikslo pasiekimą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma turės išnagrinėti, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 91–93 punktuose, ar aplinkybė, kad neatlygintinas DPC ar kitam koncesininkui materialiojo ir nematerialiojo turto, sudarančio lažybų įmokų rinkimo ir valdymo tinklą, perdavimas nėra sistemingas, bet yra taikomas tik „aiškiu ADM prašymu“, gali daryti įtaką ar jos nedaryti pagrindinėje byloje nagrinėjamos nuostatos tinkamumui pasiekti nustatytą tikslą.
- 39 Dėl klausimo, ar šia nuostata neviršijama tai, kas būtina nustatytam tikslui pasiekti, negali būti atmesta tai, kad tam tikros koncesijos sutarties nutraukimo dėl teisių atėmimo ar atšaukimo dėl sankcijos atveju neatlygintinas DPC ar kitam koncesininkui materialiojo ir nematerialiojo turto, sudarančio lažybų įmokų rinkimo ir valdymo tinklą, perdavimas bus neproporcingas.
- 40 Tačiau taip nebūtinai yra tuomet, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 88 punkte, kai veikla nutraukiama tik dėl koncesijos sutarties pasibaigimo.
- 41 Iš tiesų, jei koncesijos sutartis, sudaryta gerokai trumpesniai laikotarpiui nei sutartys, sudarytos iki 2012 m. Dekreto įstatymo priėmimo, natūraliai pasibaigia, atrodo, kad tokio priverstinio perdavimo neatlygintinas pobūdis prieštarauja proporcingumo reikalavimui, ypač dėl to, kad leistinų lažybų įmokų rinkimų veiklos tęstinumas gali būti pasiektas ne tokiomis ribojamosiomis priemonėmis, kaip priverstinis nagrinėjamo turto perdavimas, bet atlygintinai rinkos kaina.
- 42 Kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 96 ir 97 punktuose, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėdamas pagrindinėje byloje nagrinėjamos nuostatos proporcingumą, turės atsižvelgti ir į turto, kuris yra priverstinio perdavimo objektas, rinkos vertę.
- 43 Be to, reikia pažymėti grėsmę teisinio saugumo principui, kurią gali sukelti pagrindinėje byloje nagrinėjamos nuostatos skaidrumo nebuvimas. Iš tiesų, ši nuostata, kurioje numatyta, kad nuosavo turto, sudarančio lažybų įmokų rinkimo ir valdymo tinklą, perdavimas neatlygintinai atliekamas tik „aiškiu ADM prašymu“, bet ne sistemingai, nepatiksina sąlygų ir tvarkos, kurioms esant toks aiškus prašymas turi būti pateiktas. Viešųjų pirkimų sąlygos ir tvarka, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, turi būti formuluojamos aiškiai, tiksliai ir nedviprasmiškai (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Costa ir Cifone*, C-72/10 ir C-77/10, EU:C:2012:80, 92 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

- 44 Atsižvelgiant į visa tai, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: SESV 49 ir 56 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia tokią ribojamąją nacionalinę nuostatą, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuria koncesininkas, nutraukęs veiklą dėl koncesijos laikotarpio pabaigos, įpareigojamas neatlygintinai perleisti nuosavą materialųjį ir nematerialųjį turtą, sudarantį lažybų įmokų rinkimo ir valdymo tinklą, jei tokiu apribojimu viršijama tai, kas būtina šia nuostata siekiamam tikslui veiksmingai pasiekti, o tai patikrinti privalo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 45 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

SESV 49 ir 56 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia tokią ribojamąją nacionalinę nuostatą, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuria koncesininkas, nutraukęs veiklą dėl koncesijos laikotarpio pabaigos, įpareigojamas neatlygintinai perleisti nuosavą materialųjį ir nematerialųjį turtą, sudarantį lažybų įmokų rinkimo ir valdymo tinklą, jei tokiu apribojimu viršijama tai, kas būtina šia nuostata siekiamam tikslui veiksmingai pasiekti, o tai patikrinti privalo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.